

Alfred Petersson: Tal om rösträttsfrågan 1906

Talare

Alfred Petersson
Jordbruksminister

Datum

20 juli 1906

Plats

Svalöf

Hvad regeringen beträffar anhåller jag endast att den måtte få åtnjuta samma rätt som tillkommer hvarje svensk man, den rätten att blifva bedömd och dömd efter sina handlingar och detta om möjligt utan mannamån och våld. Den fråga, som af hvarje regering måste sättas främst å programmet intill dess den blifvit löst, är utan gensägelse rösträttsfrågan. Innan jag ingår på den frågan, beder jag att få göra en erinran af mer allmän art. Den, som en tid följt företeelserna på det politiska stridsfältet, vet hurusom man ofta och med framgång använt ett stridssätt, som enligt min mening borde hänföras under rubriken krigslist. Detta stridssätt består däri, att man icke låter själfva sakfrågan och dess innebörd tala eller vara det för omdömet bestämmande, utan man gör frågan utan vidare till en maktfråga. Man fäster på den en etikett, och så är det etiketten och icke innehållet eller innebörden, som skall vara det afgörande. Sådana etiketter äro: Första-kammar-ståndpunkt, Andra-kammar-ståndpunkt, och så spelar man ut Andrakammar-makt mot Första-kammarmakt, och då har man funnit det verkande och stimulerande medlet. Nu har man också, vid den pågående politiska diskussionen ropat ut: »Det är Första-kammar-politik, som skall drivas mot Andra kammaren. Vi hade» — säger man — »en regering, som var satt att genomföra Andra-kammar-majoritetens uppfattning. Den måste träda tillbaka för en högerregering, som har till uppgift att genomföra Första-kammar-majoritetens uppfattning i samma fråga, och när denna definition är färdig, så behöfver man egentligen icke veta mera om regeringen.» Det är den påsatta etiketten, som skall tala. Härvid skall jag nu be att få fastslå, att programmet: allmän rösträtt till Andra kammaren och proportionella val till båda kamrarna icke är något Första-kammar-program. Det har arbetats fram i Andra kammaren, omfattats af omkring ett hundratal af dess ledamöter och afvisades i det längsta af Första kammaren, äfven om man där slutligen i det enda valet, som fanns, nämligen mellan majoritetsval och proportionella val till båda kamrarna, stannade vid de senare. Hvarje själfständig person, som kan se öfver partigränserna, frågar emellertid icke: hvarifrån kommer det där programmet? utan: hvad innehåller det? I fråga om proportionellt valsätt vid val

af representanter så medgifves från de flesta håll, att det vore det mest rättvisa, att det vore teoretiskt och principiellt riktigt, men att konsekvensen fordrade dess tillämpning på båda kamrarna. Och på den stötestenen fölle hela frågan, ty praktiskt kunde den riktiga teorien ej genomföras. Jag är den förste att erkänna det förra: konsekvensens kraf, men däremot kan jag ej förstå, hvarför en i sig riktig teori eller princip icke här skall praktiskt kunna genomföras. Ett tvåkammersystem fordrar, om det skall vara mening därmed, att kamrarna bildas efter olika valrättsgrunder; men valsättet kan och bör vara detsamma. Svårigheter möta visserligen; men de kunna öfvervinnas. Äro de proportionella valen rättvisa — rättvisan är det första i samhället, har en gång Erik Gustaf Geijer sagt — erbjuda de den bästa säkerheten för en representation, som blir ett uttryck så långt möjligt för hela folket och gifver rum för olika i samhället verkande krafter, då är det vår oafvisliga plikt att söka bana väg för en sådan lösning. Nu har i den pågående politiska debatten just från vänsterhåll och i tydlig afsikt att skrämma framskymtat bekymmer öfver att Första kammarens homogenitet skulle sprängas och lämna rum för minoriteterna, och det vore ett för högt pris för proportionalismen. Men det är just afsikten, att proportionalismen skall motarbeta en ytterlig ensidighet och detta hos båda kamrarna. Tidsförhållandena och utvecklingen kräfva, att båda läggas på en bredare grund. Endast på det sättet skall hela representationen blifva ett starkt och sant uttryck för hela vårt folk. Majoritetsval till Andra kammaren och den Första kammaren orubbad skall skänka oss en homogen men ytterst radikal Andra kammare och likaledes en homogen men ytterst konservativ Första kammare. Är detta idealet af en folkrepresentation? Huru länge tror man väl, att ett godt lagstiftningsarbete, en lugn utveckling under sådana förhållanden kan fortgå? Uppstår icke här en friktion, så stark att det hela måste gå sönder? Den sidan af frågan är värd ett allvarligt begrundande. Vill man bevara det fundamentala i vår författning, den byggnad, som uppfördes af 1809 års män och utvecklades 1866, då är nödvändigt att låta rösträttsreformen beröra båda kamrarna och därigenom trygga bådas ställning och tillvaro. Nu finnas ju många, som anse, att vi fortast möjligt böra komma fram till enkammersystemet, och för dem är vägen till målet kortast genom majoritetsval till Andra kammaren och så punkt för ögonblicket. Regeringen anser det vara en den allvarligaste angelägenhet, att rösträttsfrågan må kunna lösas på fredlig väg och på ett sådant sätt att det varder en varaktig lösning. Den uppdelning, som nu äger rum i samhället i fråga om politisk rösträtt, bör försvinna och full medborgar rätt gifvas åt de nu uteslutna. Men vägen till lösning bör vara den ömsesidiga förståelsens väg; den vägen är den enda, som leder till försoning och

samhällsfrid, till ett enigt Sverige. Mycket har sagts och förklaringar hafva skrifvits om den Staaffska regeringens rösträttspolitik och i synnerhet dess taktik under dess sista skede. Så mycket är visst, att det var i den hetsiga stridens tecken f. d. excellensen Staaff tänkte segra. Det var icke för att af landet få besked, om regeringen för sitt förslag kunde få majoritet i Andra kammaren, utan för att med starkare trupper gå löst mot sina motståndare och slå dem till marken. Man kan tvifla, huruvida ett sådant tillvägagående kan leda till enhet och samling i samhället. Seger kan möjligen vinnas på en sådan väg, men i segers spår skulle följa det djupaste missnöje hos stora folklager. Det blefve en partiseger, som lämnade sår efter sig, hvilka icke lätt kunde läkas. Om regeringens blifvande rösträttsförslag i dess detaljer är ännu för tidigt att yttra sig, så mycket mer som dessa ännu icke äro utarbetade. Med pröfningen af förslaget torde därför få anstå. Jag vågar emellertid rikta en varm och enträgen anhållan till alla: Låt oss med förenade krafter arbeta emot splittring af vårt folk! Låt oss i stället i enig sträfvan arbeta för en sådan omgestaltning af de politiska förhållandena, att så långt möjligt allas rätt blir tillgodosedd och ingens kränkt! Fosterlandets sanna väl — det vare vår lösen.

Taggar

1900-tal, 1906, Man, Politiska tal, Rösträtt

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/alfred-petersson-tal-om-rostrattsfragan-1906>